

Sygnatura akt II Ca 154/17

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2017 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Wręczycka

: SSO Monika Kuźniar (spr.)

SSR del. Tomasz Klimko

Protokolant: Wojciech Langer

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku I. P.

przy udziale R. P.

o uzupełniający podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Oleśnicy

z dnia 8 listopada 2016 r.

sygn. akt I Ns 123/16

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie V w ten sposób, że nakazać wnioskodawczyni i uczestnikowi postępowania uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Oleśnicy po 252,33 zł tytułem wydatków;

II. w pozostałym zakresie apelację oddalić;

III. zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania 2700 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Monika Kuźniar SSO Katarzyna Wręczycka SSR del. Tomasz Klimko

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w punkcie I ustalił, że w skład majątku wspólnego I. P. i R. P. wchodzi następujące ruchomości: meble kuchenne z okapem o wartości 1.270,00zł; kuchnia gazowo elektryczna o wartości 490,00zł; szafki łazienkowe (2 sztuki) o wartości 100,00zł; wersalka o wartości 180,00zł; szafa o wartości 100,00zł; komody (3 sztuki) i szafki na obuwie (2 sztuki) o wartości 460,00zł – o łącznej wartości 2.600,00zł; w punkcie II dokonał podziału majątku wspólnego i zniesienia współwłasności ruchomości opisanych bliżej w pkt. I w ten sposób, że: A) meble kuchenne z okapem – przyznał na wyłączną własność R. P.; B) kuchnię gazowo elektryczną, szafki łazienkowe (2 sztuki), wersalkę, szafę oraz komody (3 sztuki) i szafki na obuwie (2 sztuki) – przyznał na wyłączną

własność I. P.; w punkcie III zasądził od wnioskodawczyni I. P. na rzecz uczestnika postępowania R. P. tytułem spłaty kwotę 30,00zł (trzydzieści) – w terminie dwóch tygodni od prawomocności postanowienia z zastrzeżeniem ustawowych odsetek w przypadku opóźnienia w płatności; w punkcie IV oddalił dalej idący wniosek; w punkcie V nakazał wnioskodawczyni uiścić na rzecz Skarbu Państwa(Sąd Rejonowy w Oleśnicy) kwotę 504,67zł tytułem wydatków w sprawie; w punkcie VI ustalił, że w pozostałym zakresie każda ze stron ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało poprzedzone następującymi ustaleniami stanu faktycznego.

Wnioskodawczyni i uczestnik postępowania w dniu 17.06.1995 r. zawarli związek małżeński. Wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 05.06.2013 r. wydanym w sprawie XIII RC 484/13 małżeństwo stron zostało rozwiązane przez rozwód bez orzekania o winie.

Przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy w sprawie o sygn. akt I Ns 736/13 toczyło się pomiędzy stronami postępowanie o podział majątku dorobkowego. Ugoda z dnia 30.06.2014 r. zawartą przed Sądem strony ustaliły, że w skład majątku dorobkowego wchodzi ruchomości w postaci samochodu osobowego marki D. (...), rok prod. 1998 o wartości 2.500,00 zł, samochód osobowy marki V. (...), rok prod. 2003 o wartości 19.000,00 zł oraz środki pieniężne zgromadzone na rachunku oszczędnościowym w Banku (...) S.A. w kwocie 15.617,00 zł. Ponadto strony ustaliły równe udziały w majątku wspólnym i dokonały jego podziału w ten sposób, że w/w składniki majątku wspólnego o łącznej wartości 37.117,00 zł przyznane zostały na wyłączną własność R. P.. W ugodzie uczestnik postępowania zobowiązał się także do zapłaty na rzecz wnioskodawczyni I. P. kwoty 9.500,00 zł tytułem spłaty płatną w ratach wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności.

W toku toczącego się postępowania, strony nie zgłaszały żadnego innego majątku w postaci nieruchomości, czy też majątku ruchomego, które miałyby podlegać podziałowi.

Przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy w sprawie o sygn. akt I C 2415/15 toczy się postępowanie z powództwa R. P. przeciwko I. P. o eksmisję z lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w O. przy ul. (...). W lokalu tym zameldowana jest wnioskodawczyni wraz z małoletnim synem stron. Postępowanie w tej sprawie pozostaje zawieszona do czasu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W toku postępowania w sprawie I C 2415/15 wnioskodawczyni powzięła informację, iż spółdzielcze lokatorskie prawo do w/w lokalu mieszkalnego wchodzi w skład majątku wspólnego stron.

Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu nr (...) położonego w O. przy ul. (...) o pow. 35,50 m2 oraz związanego z tym lokalem pomieszczenia przynależnego (piwnicy) o pow. 3,39 m2 przysługiwało matce uczestnika postępowania J. P., która zmarła 30.09.2007 r.

W dniu 02.09.2008 r. uczestnik postępowania, jako jedyny spadkobierca zmarłej J. P., zawarł ze Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w O. umowę o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do w/w lokalu. Wkład mieszkaniowy dla przedmiotowego lokalu ustalony został w wysokości 131.448,71 zł. Wkład ten został w całości wniesiony przez matkę uczestnika postępowania J. P.. Uczestnik zgłosił do wspólnego zamieszkiwania w w/w lokalu wnioskodawczynię I. P. i syna D. P..

W dniu 06.10.2015 r. na podstawie notarialnej umowy przeniesienia własności lokalu nr (...) położonego w O. przy ul. (...) o pow. 35,50 m2 zawartej pomiędzy Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w O. a uczestnikiem postępowania, R. P. nabył własność w/w lokalu oraz udział wynoszący (...) części we własności działki nr (...) położonej przy ul. (...) w O. o pow. 2,9705 ha i częściach wspólnych budynków.

W sprawie sporządzona została opinia biegłego sądowego z zakresu wyceny ruchomości J. G. na okoliczność ustalenia wartości rynkowej ruchomości stanowiących wyposażenie lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w O. przy ul. (...) według ich stanu na dzień 27.06.2013 r., a cen aktualnych. Biegły ustalił, iż wyposażenie lokalu w/w lokalu mieszkalnego stanowią: meble kuchenne z okapem stanowiące stałą zabudowę kuchni o wartości 1.270,00 zł, kuchnia gazowo elektryczna o wartości 490,00 zł, szafki łazienkowe (2 szt.) o wartości 100,00 zł, wersalka o wartości 180,00

zł, szafa o wartości 100,00 zł oraz komody (3 szt.) i szafki na obuwie (2 szt.) o wartości 460,00 zł. Łączna wartość wskazanych ruchomości wynosi 2.600,00 zł.

Sporny lokal zamieszkiwany jest obecnie wyłącznie przez wnioskodawczynię. Uczestnik postępowania od lutego 2016 r. nie przebywa w przedmiotowym mieszkaniu, wynajmuje inny lokal.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uznał, że wniosek częściowo zasługiwał na uwzględnienie.

Sąd I instancji zauważył, że bezsporne w niniejszej sprawie było, iż przed Sądem Rejonowym w Oleśnicy toczyło się już między stronami postępowanie o podział majątku wspólnego w sprawie o sygn. akt I Ns 736/13, które zakończyło się zawarciem ugody, którą strony ustaliły skład majątku dorobkowego wskazując w niej jedynie ruchomości oraz środki pieniężne zgromadzone na rachunku oszczędnościowym w Banku (...) S.A. i dokonały podziału tego majątku. W toku toczącego się postępowania, strony nie zgłaszały żadnego innego majątku w postaci nieruchomości, czy też majątku ruchomego, które miałyby podlegać podziałowi.

Jak zauważył Sąd Rejonowy, spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do trzech kwestii. Po pierwsze do tego czy złożony wniosek jest dopuszczalny w świetle przepisów prawa. Po drugie do ustalenia, czy zgłoszone wnioskiem składniki majątkowe wchodzi w skład majątku wspólnego stron. Trzecią kwestię sporną stanowił natomiast sposób podziału majątku wspólnego stron i wartość poszczególnych składników majątkowych.

Odnosząc się do pierwszej ze wskazanych wyżej kwestii, Sąd I instancji wskazał, że uczestnik postępowania kwestionował możliwość dokonania uzupełniającego podziału majątku, wskazując że został on już ustalony i podzielony na mocy zawartej pomiędzy stronami ugody.

Sąd Rejonowy uznał, że stanowisko uczestnika postępowania w tym zakresie nie zasługiwało na uwzględnienie. Jak zauważył Sąd I instancji, Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28.08.1986 r. (w sprawie o sygn. III CZP 47/86) jednoznacznie stwierdził, iż jeżeli okaże się, że z jakichkolwiek przyczyn prawomocne postanowienie o podziale majątku wspólnego nie objęło wszystkich istotnych składników majątku wspólnego, każde z byłych małżonków może wystąpić w odrębnym postępowaniu o przeprowadzenie podziału uzupełniającego co do składników, które nie zostały uwzględnione w orzeczeniu podziałowym. Sąd I instancji zaznaczył przy tym, że dokonanie uzupełniającego podziału majątku wspólnego byłych małżonków jest możliwe jedynie wówczas, gdy ujawnią się składniki majątku nieobjęte uprzednim podziałem, a po drugie uzupełniający podział majątku nie może dotyczyć roszczeń określonych w art. 618 kpc i w art. 567 kpc, tj. kwestii ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz wydatków nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. To zastrzeżenie stanowi swoistego rodzaju prekluzję roszczeń w zakresie podziału majątku dorobkowego. Prekluzja ta odnosi się do roszczeń określonych w wyżej wskazanych przepisach i nie dotyczy składników majątku wspólnego.

Jak zauważył Sąd I instancji, w okolicznościach sprawy, wniosek dotyczył niezgłoszonych w zakończonym zawarciem ugody postępowaniu składników majątkowych w postaci spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego i ruchomości, zatem co do zasady był dopuszczalny.

Uznając złożony wniosek za dopuszczalny, Sąd Rejonowy przyjął, że należało rozstrzygnąć kolejną kwestię pozostającą pomiędzy stronami sporną mianowicie, czy zgłoszone wnioskiem składniki majątkowe wchodzi w skład majątku wspólnego stron.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do roszczenia wnioskodawczyni o ustalenie, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi również spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w O. przy ul. (...), Sąd Rejonowy wskazał, iż w okolicznościach faktycznych i stanie prawnym sprawy roszczenie to należało uznać za niezasadne.

Sąd Rejonowy podniósł, że w pierwszej kolejności wskazać należy, iż spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego zostało nabyte przez uczestnika postępowania po śmierci jego matki w roku 2008, a więc w czasie

obowiązania ustawy z dnia 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 4 poz. 27 ze zm.). Prawo to przysługiwało wyłącznie jemu jako jednemu spadkobiercy członka spółdzielni co jednoznacznie wynika z art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, według którego spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego mogło należeć jedynie do jednej osoby albo do małżonków. Artykuł 9 powołanej wyżej ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych wprowadza także zasadę, że prawo to powstaje w drodze umowy cywilnoprawnej pomiędzy członkiem a spółdzielnią. Jest to prawo obligacyjne i jako prawo do używania lokalu jest niezbywalne, nie przechodzi na spadkobierców i nie podlega egzekucji. Członek nie może więc podejmować żadnych decyzji dotyczących zmiany osób, którym prawo to przysługuje ani dokonywać obciążeń, których skutkiem miałyby być przejście lokatorskiego prawa do lokalu na inne osoby. Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego powstaje, zgodnie z art. 9 ust. 4 powołanej ustawy, w chwili zawarcia pisemnej umowy między członkiem a spółdzielnią.

Zdaniem Sądu I instancji, w okolicznościach sprawy zgodnie z umową z dnia 02.09.2008 r. o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego prawo to ustanowiono wyłącznie na rzecz uczestnika postępowania nie mogło więc należeć również do wnioskodawczyni.

Odnosząc się do kwestii wkładu w wysokości 131.448,71 zł, który jak twierdziła wnioskodawczyni został wniesiony przez uczestnika postępowania w całości, Sąd Rejonowy wskazał, że wkład ten podlega dziedziczeniu. Jak wynika z zaświadczenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O. z dnia 11.05.2016 r. (vide k. 57) wkład został w całości wniesiony przez matkę uczestnika postępowania J. P., a zatem został w całości odziedziczony przez uczestnika postępowania, a sam uczestnik zawierając umowę ze Spółdzielnią Mieszkaniową (...) był zobowiązany do dokonywania żadnych dopłat do wniesionego wkładu. Stosownie do treści art. 33 pkt 2 kro odrębny majątek każdego z małżonków stanowią m.in. przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę. Biorąc pod uwagę charakter wniesionego wkładu oraz fakt, iż uczestnik postępowania nie poniósł żadnych kosztów z majątku wspólnego związanych z zawarciem umowy z dnia 02.09.2008 r. o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego.

Sąd I instancji podzielił także stanowisko uczestnika postępowania w zakresie, w jakim twierdził on, iż w skład majątku wspólnego stron nie wchodzi także prawo odrębnej własności lokalu mieszkalnego nabyte przez uczestnika w drodze umowy przeniesienia własności lokalu nr (...) położonego w O. przy ul. (...), dlatego że prawo to uczestnik nabył je już po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej. Pomijając ten fakt zgodnie z treścią uchwały z dnia 22.04.2015 r. (w sprawie o sygn.. III CZP 13/15) Sąd Najwyższy przesądził, że prawo odrębnej własności lokalu nabyte na podstawie ustawy z dnia 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 19.08.2011 r. o zmianie ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego oraz ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2011 r., Nr 201, poz. 1180) przez pozostającego w małżeńskiej wspólności ustawowej członka spółdzielni, któremu przysługiwało stanowiące jego majątek osobisty spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, należy do majątku osobistego tego członka (art. 33 pkt 10 kro). Zdaniem Sądu Rejonowego, oznacza to, iż w okolicznościach tej sprawy w żaden sposób nie można było uznać, że spółdzielcze lokatorskie prawo do objętego wnioskiem lokalu a tym bardziej odrębna własność lokalu weszły do majątku wspólnego stron.

Sąd Rejonowy uznał, że inaczej odnieść należy się do kwestii zgłoszonych we wniosku ruchomości pozostających w spornym lokalu mieszkalnym. Bezsorna między stronami pozostawała okoliczność, iż ruchomości objęte wnioskiem wchodzi w skład majątku wspólnego stron, przy czym uczestnik postępowania kwestionował jedynie ich wartość wskazaną przez wnioskodawczynię. Celem rozstrzygnięcia tej kwestii w sprawie powołano biegłego z zakresu wyceny ruchomości - J. G.. Biegły w swojej opinii ustalił wartość rynkową ruchomości stanowiących wyposażenie lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w O. przy ul. (...) według ich stanu na dzień 27.06.2013 r., a cen aktualnych. Biegły ustalił, iż wyposażenie lokalu w/w lokalu mieszkalnego stanowią: meble kuchenne z okapem stanowiące stałą zabudowę kuchni o wartości 1.270,00 zł, kuchnia gazowo elektryczna o wartości 490,00 zł, szafki łazienkowe (2 szt.) o wartości 100,00 zł, wersalka o wartości 180,00 zł, szafa o wartości 100,00 zł oraz komody (3 szt.) i szafki na obuwie (2 szt.) o wartości 460,00 zł. Łączna wartość wskazanych ruchomości wynosi 2.600,00 zł.

Sąd I instancji nadmienił również, że dla dokonania wzajemnych rozliczeń stron uwzględnił w całości wycenę dokonaną przez biegłego, tym bardziej że opinia nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Z tej przyczyny Sąd ustalił, że w skład majątku wspólnego stron wchodziły wyłącznie wskazane w opinii ruchomości i dokonał podziału tego majątku poprzez przyznanie ich na wyłączną własność wnioskodawczyni z wyłączeniem mebli kuchennych z okapem, które stanowią zabudowę kuchni, a które przyznano na wyłączną własność uczestnika postępowania.

Czyniąc ogólne uwagi dotyczące dokonywania podziału majątku wspólnego w postępowaniu o podział majątku, Sąd Rejonowy wskazał, że kodeks cywilny przewiduje trzy sposoby zniesienia współwłasności: fizyczny podział rzeczy, przyznanie całej rzeczy jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych, sprzedaż rzeczy stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego i podział sumy uzyskanej ze sprzedaży. Sposób zniesienia współwłasności zależy przede wszystkim od zgodnej woli wszystkich współwłaścicieli. Przy braku jednomyślności preferowany jest podział w naturze (art. 211 kc), w myśl zaś art. 212 § 2 kc, rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Z powyższego wynika, iż wyraźnie preferowany jest fizyczny podział przedmiotu współwłasności przed przyznaniem wspólnej rzeczy jednemu ze współwłaścicieli ze spłatą pozostałych, o co zresztą wnioskowały obie strony.

Rozstrzygając kwestię podziału majątku stron Sąd I instancji uwzględnił złożony przez uczestnika postępowania na rozprawie w dniu 03.11.2016 r. wniosek o przyznanie wszystkich ruchomości poza meblami kuchennymi na własność wnioskodawczyni ze względu na fakt, iż zamieszkując lokal w którego wyposażenie stanowią w/w ruchomości, wnioskodawczyni pozostaje w ich wyłącznym posiadaniu a uczestnik postępowania nie wnosił o przyznanie ich na jego własność. Z tych samych względów Sąd Rejonowy nie orzekł obowiązku wydania przez uczestnika postępowania przyznanych wnioskodawczyni ruchomości. Jednocześnie Sąd Rejonowy wskazał, że meble kuchenne w zabudowie stanowią obecnie integralną część kuchni, a konieczność ich ewentualnego wydania uczestniczce wiązałaby się z ich demontażem, który mógłby spowodować uszkodzenie lub trwale zniszczenie, dlatego też zasadne było aby przyznać je na wyłączną własność uczestnika postępowania, który jest jednocześnie właścicielem mieszkania.

Z powyższych przyczyn Sąd przyznał na wyłączną własność wnioskodawczyni ruchomości o łącznej wartości 1.330,00 zł a uczestnikowi postępowania ruchomości o łącznej wartości 1.270,00 zł. Biorąc pod uwagę, iż wartość całego majątku podlegającego podziałowi ustalona została na kwotę 2.600,00 zł, każdej ze stron należy się połowa udziału w majątku wspólnym, tj. kwota po 1.300,00 zł. Dlatego też celem wyrównania udziałów stron Sąd zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania kwotę 30,00 zł tytułem spłaty.

Orzekając o kosztach, Sąd Rejonowy uznał, że brak było podstaw by odstępować od reguły przewidzianej w art. 520§1 k.p.c. Strony zainteresowane były przeprowadzeniem postępowania w równym stopniu, a tym samym obciążanie tylko jednej z nich nie znajdowało by ustawowego uzasadnienia. O wydatkach poniesionych przez Skarb Państwa w toku postępowania orzeczono na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – przy obciążeniu nimi zgodnie z art. 130⁴ § 1 kpc wnioskodawczyni, jako strony która wniosła o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego.

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła wnioskodawczyni, zaskarżając je w części tj. w pkt IV i V oraz zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego, a to:

1. art. 31 § 1 k. r. i o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na pominięciu przy ustalaniu składu majątku wspólnego stron postępowania spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, podczas gdy w chwili nabycia tego prawa małżonkowie pozostawali we wspólności ustawowej małżeńskiej;

2. naruszenie art. 33 pkt. 10 k. r. i o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w przedmiotowej sprawie wyrażające się w błędnym ustaleniu, że nabycie przez uczestnika spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu nastąpiło na zasadzie

surogacji do jego majątku osobistego, jako, że wkład mieszkaniowy nabyty w drodze spadkobrania spowodował, iż nie poniósł on żadnych kosztów z majątku wspólnego związanych z zawarciem umowy, podczas gdy wartość przedmiotowego wkładu nie odpowiada wartości spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu w dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej stron postępowania, a charakter nabytego składnika majątkowego służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych rodziny stron postępowania przemawia w tym wypadku przeciwko stosowaniu zasady surogacji.

I. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 130 indeks 4 §1 k.p.c. przez obciążenie wnioskodawczyni wydatkami w sprawie, podczas, gdy strony w równym stopniu były zainteresowane przeprowadzeniem postępowania o uzupełniający podział majątku wspólnego, a uczestnik znacząco zaniżał wartość majątku ruchomego, więc niezbędne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego, a nadto wnioskodawczyni złożyła wniosek o nieobciążanie jej kosztami przedmiotowego postępowania.

II. sprzeczność istotnych ustaleń z zebrany w sprawie materiałem dowodowym polegającą na przyjęciu, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego zostało w całości nabyte w zamian za odziedziczony przez uczestnika postępowania wkład mieszkaniowy i uczestnik nie poniósł nakładów z majątku wspólnego na nabycie tego prawa, przy pominięciu faktu, że w dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej stron postępowania spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu przedstawiało wartość wyższą niż suma wniesionego wkładu mieszkaniowego, a różnica ta powinna być przedmiotem podziału.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę:

1. pkt IV postanowienia poprzez ustalenie, iż w dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej stron postępowania w skład majątku wspólnego poza składnikami wskazanymi w pkt I przedmiotowego postanowienia wchodziło także spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...) o pow. 35,50 m² o wartości 160.000 zł i przyznanie go na wyłączną własność uczestnika postępowania oraz zasądzeniem od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwoty odpowiadającej połowie wartości pomniejszonej o nabyty w drodze spadkobrania przez uczestnika postępowania wkład mieszkaniowy tytułem spłaty - płatne w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się postanowienia w przedmiotowej sprawie;

2. pkt V postanowienia poprzez nieobciążanie wnioskodawczyni kwotą 504,67 zł tytułem wydatków w sprawie; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przed Sądem I instancji.

Skarżąca wniosła również o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wartości spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu w dacie ustania wspólności majątkowej stron postępowania.

Nadto skarżąca wniosła o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowania apelacyjne według norm przepisanych.

Z ostrożności procesowej wnioskodawczyni wniosła również o nieobciążanie jej, w razie nieuwzględnienia apelacji, kosztami postępowania apelacyjnego z uwagi na trudną sytuację materialną i życiową.

W odpowiedzi na apelację, uczestnik wniosł o oddalenie apelacji, oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wartości spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu w dacie ustania wspólności majątkowej stron postępowania oraz o zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jeżeli sąd drugiej instancji w pełni podziela ocenę dowodów, jakiej dokonał sąd pierwszej instancji, to nie ma obowiązku ponownego przytaczania w uzasadnieniu wydanego orzeczenia przyczyn, dla których określonym dowodom odmówiono wiarygodności i mocy dowodowej. Wystarczy wówczas stwierdzenie sądu drugiej instancji, że podziela argumentację zamieszczoną w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji, w którym poszczególne dowody zostały wyczerpująco omówione, a także, iż traktuje ustalenia tego sądu jako własne. Nie ma również przeszkód, by sąd drugiej instancji odwołał się nawet do oceny prawnej sądu pierwszej instancji, jeżeli w pełni ją akceptuje i uznaje za wystarczającą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2013 r. I CSK 639/12 LEX nr 1360162). Powyższe upoważnia Sąd Okręgowy do stwierdzenia, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych po dokładnym przeprowadzeniu postępowania dowodowego, które poddał szczegółowej i wszechstronnej analizie, zatem ustalenia w tym zakresie Sąd Okręgowy przyjął za własne (art. 382 k.p.c.).

Zarzuty apelacji sprowadzają się przede wszystkim do zakwestionowania oceny Sądu Rejonowego co do przynależności spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu do majątku osobistego uczestnika. Skarżąca podniosła, że w dacie nabycia tego prawa małżonkowie pozostawali we wspólności ustawowej i z tej przyczyny w skład majątku wspólnego weszło spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu. Ustalenia faktyczne poczynione w tym zakresie, nie są kwestionowane przez skarżącą. Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu przysługiwało matce uczestnika postępowania J. P., która zmarła 30.09.2007 r. W dniu 02.09.2008 r. uczestnik postępowania, jako jedyny spadkobierca zmarłej J. P., zawarł ze Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w O. umowę o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do w/w lokalu. Wkład mieszkaniowy dla przedmiotowego lokalu ustalony został w wysokości 131.448,71 zł. Wkład ten został w całości wniesiony przez matkę uczestnika postępowania J. P..

Zdaniem wnioskodawczyni, dziedziczeniu podlegał wkład mieszkaniowy, który nie stanowił wartości przedmiotowego prawa w dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej stron postępowania. W ocenie skarżącej, w dacie zawarcia przez uczestnika umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, małżonków łączyła wspólność majątkowa małżeńska, a więc nabyte w jego trakcie prawo do lokalu mieszkalnego wchodzi w skład ich wspólnego majątku, a po ustaniu małżeństwa podlega podziałowi. Stanowisko to, zdaniem Sądu Odwoławczego, nie zasługuje jednakże na aprobatę.

Przyjmuje się, że w wypadku realizacji roszczeń przewidzianych w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (dalej jako: „u.s.m.”), spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego ustanawiane jest na nowo, gdyż poprzednio istniejące wygasło. Należy zatem uznać, że osoba bliska nie wstępuje w prawa zmarłego członka, lecz nabywa własne prawo po spełnieniu warunków wymienionych w sposób wyczerpujący w art. 15 ust. 4 zdanie pierwsze u.s.m. Bezsprzecznie spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu jest prawem niezbywalnym, niedziedzicznym i niepodlegającym egzekucji. Dziedziczeniu podlegał natomiast wkład wniesiony przez matkę uczestnika. Konieczne było zatem rozważenie, czy prawo nabyte przez uczestnika, na zasadzie surogacji, weszło do jego majątku osobistego, czy też weszło w skład majątku wspólnego stron.

Jak zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 kwietnia 2015 r., III CZP 13/15, surogacja polega na tym, że ze środków uzyskanych w zamian za przedmioty wchodzące pierwotnie w skład określonego majątku nabywane są inne przedmioty, które wchodzą niejako w ich miejsce. Nowo nabyte przedmioty są surogatami tych pierwszych. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 maja 2000 r., V CKN 50/00 surogacja to zastąpienie jednego składnika majątku osobistego innym składnikiem. Dla przyjęcia, że ma miejsce surogacja konieczne jest spełnienie dwóch przesłanek: po pierwsze, to samo zdarzenie winno powodować z jednej strony wyjście określonego przedmiotu z majątku osobistego i zarazem powodować nabycie innego przedmiotu majątkowego i po drugie, ten nowy przedmiot musi być nabyty w sensie ekonomicznym kosztem majątku osobistego.

W analizowanym przypadku bezspornie nowe prawo uczestnika powstało wyłącznie dzięki prawu wcześniej istniejącemu, które dotyczyło tego samego przedmiotu. Uczestnik nie wniósł jakiegokolwiek wkładu, albowiem wkład ten został w całości wniesiony przez jego matkę – J. P., jeszcze w latach 80 XX wieku. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego na chwilę ustania, miało wartość odpowiadającą wartości rynkowej lokalu i tę samą

wartość nabył R. P.. W ocenie Sądu Okręgowego, nie było więc przyrostu wartości a ekwiwalentność ekonomiczna obu tych praw nie nasuwa żadnych wątpliwości. W tych okolicznościach należy przyjąć, że prawo nabyte zostało uzyskane, w sensie ekonomicznym, kosztem majątku osobistego uczestnika. Uwzględniając powyższe, Sąd Okręgowy uznał za całkowicie chybione zarzuty naruszenia art. 31§1 k.r.i.o., art. 33 pkt 10 k.r.i.o. Z tej przyczyny, w oparciu o art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c., Sąd Odwoławczy oddalił dalej idącą apelację, o czym orzeczono, jak w punkcie II sentencji postanowienia.

Na uwzględnienie zasługiwał natomiast zarzut naruszenia art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 130⁴§1 k.p.c. Zgodnie z treścią art. 130⁴§1 k.p.c., strona, która wnosi o podjęcie czynności połączonej z wydatkami, obowiązana jest uiścić zaliczkę na ich pokrycie w wysokości i terminie oznaczonym przez sąd. Jeżeli więcej niż jedna strona wnosi o podjęcie czynności, sąd zobowiązuje każdą stronę, która z czynności wywodzi skutki prawne, do uiszczenia zaliczki w równych częściach lub w innym stosunku według swego uznania. Regulacja ta odnosi się do problematyki uiszczania zaliczek, nie zaś do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. O kosztach postępowania nieprocesowego rozstrzyga się natomiast na zasadzie art. 520 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego, skarżąca słusznie podniosła, że uczestnik postępowania kwestionował i zaniżał wartość ruchomości, wchodzących w skład majątku wspólnego stron. Zdaniem Sądu Odwoławczego, zasadne było oparcie rozstrzygnięcia o nieuiszczonych wydatkach w sprawie o treść art. 520§2 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. Z tej przyczyny Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie V w ten sposób, że nakazał wnioskodawczyni i uczestnikowi postępowania uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Oleśnicy po 252,33 zł tytułem wydatków, o czym orzeczono na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c., jak w punkcie I postanowienia.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie III na podstawie art. 520§3 k.p.c. Zgodnie z treścią tej regulacji, jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępowania niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie. Nie ulega wątpliwości, że wnioskodawczyni przegrała co do zasady w postępowaniu apelacyjnym. Stąd też Sąd Okręgowy przyjął, że powinna zwrócić uczestnikowi koszty tego postępowania w wysokości 2700 zł, ustalone w oparciu o §4 pkt 8 w zw. z §2 pkt 6 i §10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Sąd Odwoławczy nie znalazł przy tym podstaw, aby uwzględnić wniosek skarżącej o nieobciążanie jej kosztami postępowania apelacyjnego. Podstawy takiej nie może stanowić bowiem wyłącznie powoływanie się przez wnioskodawczynię na trudną sytuację życiową i materialną.

SSO Monika Kuźniar SSO Katarzyna Wręczycka SSR del. Tomasz Klimko